

نومرو : ۱۰۴

اداره خانه

ایستانبول، جفال اوغلی، دائره اجتهاد

تهله فون نومروسی : ۸۶۵
" Idjtihad " Constantinople

بشنجی سنه

اجتهاد

حریت فکریه یه خادم

هر هفته چیقار اجتماعی، ادبی مجموعه

مدیر مرخص : الرهامی صفا

۱ مایس ۱۳۳۰

آبونه

سنه لك آلتی آلق
تورکیا ایچین ۵۴ غروش ۳۰ غروش
ممالك اجنبیه ایچین ۱۵ فرانق ۸ فرانق

نسخه سی ۵۰ یاره یه

آلمانیا ایش باشنده ..!

— تدریس اختصاصی ، تحصیل مسلکی —

* * *

فن هر شیئه اساس اولور . - دارالفنونلر . -
(لایپ چیخ) دارالفنونی . - عالی مکاتب آلیه . - دو قنور عنوانی .

عمومیتله ، آلمانیایی گزرن سیاحلر اکیلمش اراضی
آرهنده یوکسلن مجرد هیچ برخانه یه تصادف ایدمده .
کلرینه تعجب ایدرلر . کویلی مسکنلری ، بعضاً حقیقی
شهر جکر تشکیل ایدر جه سنه ، اولد قجه کشف کومرلر
حائنده تجمع ایتشلردر .

بو حال ، بر آدمک هم جنسلرندن آیری یاشامسی غیر
طبیعی تلقی ایدن ، جرمن عرقک فوق العاده منبسط فکر
اشتراکی سنه عطف اولنور سه خطا ایدلمه مش اولور . فقط
بونک قطعی بر سبب دیکری دها وارددر . آلمان حکو -
مترلرینک قسم اعظمی فنا هوالرده چو جقلرک مکتبلره
دوام ایدمه جکلرینی دوشوندکلرندن ، قصبه مرکز لرنندن
اوزاقدده مسکنلرک انشالرینی ، عمومک مقبول و معترفی
اولدیغندن منع ایتشلردر ..!

ایشته تعلیم و تربیه و تحصیل ایچین پرستش و عبادت
آلمانیاده اودرجه یی بولمشدر که آلمان وطنداشک الکتبتدائی
حریتلرندن بری بیله قصداً بو خصوصده فدا ایدلمشدر .
بونندن ده ، چو جقلرک مکتبه دوام ایتمه مه لرنندن ابونینک
نه درجه لرده شدیداً مسئول طوتیله جقلری آکلاشیلور ! .
مکتبده اثبات وجود ایتمه مک مطلق مشروع و مثبت
اولمالیدر . یوقسه پدر بی رحمانه دوچار مجازات اولور ! ..
قیر اورطه سنده فابریقه لری اولان و عمله لری اوراده
اسکان ایدن رؤسای صنعت مستخدملرینک چو جقلرینی
اُک یقین مکتبه عربله ایله نقله قطعاً مجبوردر .

اگر عمله غلبه لغی دها مهم ایسه فابریقه صاحب لری
بر معتاد کندی پارالریه اوراده عمومی بر مکتب انشاسنه
بورجیلدرلر ! ..

چفتجی لری یاریم شهرلی یشامغه مجبور ایدن بو اصول
حسن اولونور درجه ده اونلرک قفالرینی ده یوکسلتمشدر .
اونلر بو طویلو حیاتده تام بر حیات اجتماعی نک بتون

عنصرینی بولورلر : قولبلر ، غزنه لر ، قهوه خانلر ،
کتبخانلر ، شرکتلر الخ .. اکدکلری ترلارله کیتمک
ایچین اوزون مسافهلر قطعنه مجبوریتلرینه اعتراض
اولنه جق .. فقط اکثریا اونلر عربله تارلارلرینه
کیدرلر . دیکر طرفدن محتاج اولدقلری بوتون
مستحصللرک ، متعهدلرک ، وطنداشکلرک اورطه سنده
یشامانک اونلره بخش ایتدیکی تسهیلات حیاتیه بومانعه یی
وقصوری بلغاً مابلغ تضمین ایدر .

قلیق و قیافتلری ده بو حیات اجتماعی دن متأثر اولور :
آلمانیاده بازار قیافتی لابس بر عمله ایله بر کویلی بر برندن
کوچلکله تفریق اولونور .. باخصوص ، فرانسه نک بعض
ایچرلک ولایتلرنده اولدینی کبی ، قبل التاریخی بر طرزدده
نباتات کشفه آرهنده کوزدن غیب اولمش قبله لر ایچنده
یالک . یشایان ، عجیب القیافه ، وحشی منظره لی مخلوقاته بوراده
تصادف اولنماز . جرمن کویلی سی ویا عمله سی کرکی کبی
بر جنتلمن در ! .

بو شایان اقتباس عادات و قوانینک نتیجه یی اولار ق
آلمانیاده بیگده بر بیله او قوماسی یازماسی اولمایان بر آدم
قالماشدر ! . لکن بومشاهده بگا غیر کافی کورینور : بوتون
حیاتنده آلنه کتاب و غزنه آلمانیان بر آدمک او قومک او کره نمش
اولماسنک یک آراهیمتی وارددر . حالبوکه هر هانکی صنف
اجتماعی و شرائط حیاتیه ده بولنور سه بولنسون بتون آلمانلرک
الرنده ، مسکن لرنده کتابلر ، غزنه لر کوریلور !!! .

آلمانیاده تحصیل ابتدائی و تالی نک ، عمومیتله باشقه
ملکتلرده اولمایان ، ایکی وصف ممیزی وارددر :

برنجی سی . - چو جکلرک عالیه حیاتی مکتبده تمادی ایدر .
ایکینجی سی . - عملی و نظری ، آز چوق یوکسک
درجه ده ، اختصاصی و مسلکی بر تحصیل طوغری و یورو مک در .

علم اشیا یله ، تعلیمکار تنزلر ایله ، حافظه ایله اولدینی
قدر حسن عملی ایله ، معاقله ایله ، مشاهداته تعلیم
و تدریس دن عبارت ، اولان آلمان معلمک (په داغوژی)
تربیه اطفالنه دائر هر شی سولنمشدر . هیچ بر آلمان
یوقدر که هر هانکی بر مسلک و صنعته دائر بر تحصیل
وکور کوسی اولماسون . هان هان هر کسک چالشیدینی

دارالفنونك سنوی بودجه سی (۴) میلیون فرانك در .
بونك ایکی بچق میلیونی (ساقسونیا) حكومتی طرفندن
تدارك ایدیلور . یدیوز بلك فرانفی ده تبرعاته تأمین
ایدیلور ..

شبهه سز بوصوك مبلغك عظمتی ده خاطر دن چیقار .
ماملی در ! . معلمرك و مستخدمرك معاشاتی بر بچق میلیونی
بلغ ایدیور . وبر بوقادار پاره ده لابوراتوارلره و سائر
مؤسسه لره صرف اوانیور ..

(لایچیغ) دارالفنوننه مقر اولان بنای مدبدك
جهه سی شهرك اك برنجی بر موقع كزیده سنده سمالره
طوغری یوكسه لیر ، بك اعصار دیده در . فقط صوك
سنه لرده تجدید و توسیع ایدلشددر .

ادییات ، حقوق ، ریاضیات ، فلسفه ، فقه کبی آل ایشلرینه
احتیاجی اولیان درسره مخصوص صالونری ، آبدوی
بر مردیوه نی ، تشریفات دأر ه سنی ، معظم برده لیزی ، بر
نظارت دأر ه سنی حاوی در .

برازدها اوتده ۱۸۹۳ ده معمار (آروه دروزباخ)
طرفندن انشا اولمش ، اوچ میلیونه مال اولمش ، بشیوز
اللئ بیگی مطبوع و بش بیگی آل یازیسی کتب و آثاری
محتوی ، دنیا نك اك زینکین بر دارالفنون کتبخانه سی
اولان یپ یگی بر سرای عرض احتشام ایدر ! ..

اسکی شهرك شرقنده کی یکی محله لره طوغرو کیدیلیر .
ایسه ، یکدیگرینه قائماً تصادف ایدن (لی یه بیغ) و (لینه)
صوقاقرینه تصادف ایدیلیر . بوایی سوقاق صاغده وصولده
بر برلندن دیوارلره آیرلمش ظریف باغچه لره محاطدر .
بو باغچه لرك هر بری آزچوق واسع برکوشکی آغوشنه
آلشددر . بو باغچه لی کوشكلرك عددی اوتوزه چیقار .
ایشته بونلرك هر بری دارالفنونك بر مؤسسه علمیه سی در .
(۱۸۵۰) دن (۱۹۰۴) ه قدر پی در پی انشا اولمش
بو کوشكلر کیلومتر لره تمتد بر ساحه یی اشغال ایدرلر .
بو کوشكلرك متمماتی اولان بر خیلی بنالر موجوددر .
اك صوكونیجیسی ۱۹۰۴ ده انشا اولمش (زراعت
مؤسسه) سنك بوکون اوچیوز طلبه سی وبر میلیوندن
فضله وارداتی وارددر . (لایچیغ) دارالفنونی بشیوزنجی

بو مملکتده ، عملی ونظری تحصیل ایدلمدکجه ، هیچ بر صنعتك
اجرای امکانی اولامیه جنی اعتقادی حکمراندر . ایشته
بواصل ، ملتك استحصالی وعقلی قوتی بخش ایدن - بلدی ،
قرالی ، ایمراطوری - لایعدمؤسساتك میدانه کلمه سنی انتاج
ایتدی . . بونلرك اك اسکی ومعروفلری یکر می ایکی به
چیقان دارالفنونلری در .

اولجه پرنسلكلرك هر بری کندی دارالفنونی تأسیسه
غیرت ایدردی . بو دارالفنونلرك تاریخ تأسیسلری
۱۳۸۶ ده (هایده لبرغ) دن ۱۸۱۸ ده (بون) ه قدر
امتداد ایدر . دارالفنونلرك اسکیلکری کندیلری ایچین
بر عنوان اصالت در ! .

(هایده لبرغ) اك اصالتشمول اولارق قالمش در .
فقط ۱۸۰۹ دن باشلایان (برلین) دارالفنونی ، طلبه سنك
تقو ق عددی سیله معروفدر .

آلمانیاك اك مشهور دارالفنونی (لایچیغ) کبی
پروفیسورلری ، (کوته) ، (ریشارواغتر) کبی طلبه لری
ایله افتخار ایدن (لایچیغ) دارالفنونی در .

مشهور فیزیولوژیست (ووندت) بوکون اوراده
معلمك ایدیور .. هر نه قدر آلمان دارالفنونلری ، زده
غیر معلوم بر سر بستی و مختاریت اداره دن ذوقیاب
ایسه لرده ، اولنرده هر شیء مدبدب بر رتبه سلسله -
سنه تبعیت ایتدیرمك قیدی واردر . (لایچیغ)
باشقه دارالفنونلرك آووجلر ایله آلتون بهاسنه تکلیف
ایله ، کندیلرینه چکمه که چالشدقلری بر آلالی کزیده
معلمینده بو مدیرك اطرافنه طویلالمش در ..

آلتمش بش مختلف شعبه یه آیرلمش درسلا یحصادر .
بوراده بیتمز توکنمز تالی تقسیماته آیریله رق صنعت
بیطریه ، زراعت ، دیشجیلک ، اجزاجیلق ، کیمیا کرلک ،
تعلیم و تربیه اطفال ، هیئت ، طبیعیات ، السنه ، علوم مالیه ،
ریاضیات ، طب ، فلسفه ، حقوق ، فقه .. تدریس اولنور .
بوکون (لایچیغ) دارالفنوننه دوام ایدن طلبه نك
یکونی ، آره لرنده فلسفه تحصیل ایدن (۴) فرانسر
و (۶۰۰) اجنبی بولسان ، (۵۲۴۰) عدددر . بو
اجنبی لرك یاریسی موسقوف در ! . یوز قدرده طلبه واردر .

و محارب ، عملی بر قومه انقلابی بالطبع اور سه له مه دن واقع اولاماز ایدی .. (هه غه ل) لرك ، (قانت) لرك ، (له سینغ) لرك وارلری اولان لسان ، فقه ، فیلولوژی نك عظمتلی دوققورلری اسکی آلمانلرك شمالی آمریقا بانكركلرینك طورلرینی ، روشلرینی ، اصوللرینی ، فعللرینی طلب و تمیل ایدن یكی قفا ایش آدملری اولمغه عنزم ایتیش كنچ چرمملری نـلـ بر كوزله كوره جكلرینی سز آرتق بر تصور ایدیكز؟! .. سلسله مراتب اجتماعیه شدتله رعایت اولنان ، و (دوق) ، (قونت) آرمه لرله اولدینی قدار بر (پارشمن) پارچه سیله ده افتخار اولنان ، (قانت) لرك اسکی آلمانیا سنده ، (دوققور) عنوانه ویریلن اهمیت و فسونی بردوشنگز! ..

عنوانیله خطاب ایدلمه یں بر دوققور دائماً كنندیسینی تحقیر ایدلمش عد ایدر! آلمان هیئت اجتماعیه سنك علم وفقه طوغریدن طوغریه احترامنك بر نشانه ابدیه سنی كوسترن بومدعیاتی طفلانه بولمق دوغرو دكلدر . بویكی لرله اسکی لر منازعه سی پارلامنتویه قدار كوتوـ رلدی . هیجانلی مناقشاتدن صوگرا ایمپراطورده ایشه قاریشیدی . یكی لری بالتصاحب عالی آلیات مكتبیلرینك مظفریتی تأمین ایتدی .. (دوققور) عنوان محسودی بومكتبیلردن دیپلوما آلانلرده بخش اولیدی ... (ایكنجی کیلوم) برلینك (شارلوتنبورغ) آلیات مدرسه سنك كشادنده ایراد ایتدیكى نقطده شوسوزلری سویلدی :

« عالی آلیات مكتبیلری مأذونرینه (دوققور) عنواننك اعطا ایدلسنه موفقیتدن ناشی بوك بر بختیاری و عنونیت حس ایدیورم . چونكه معلومكزدر كه بك قیزغین مقاومتلری چاك ایتكه مجبور اولدم . بوكون اومقاومتلری خرد و خاش ایتش بولنیورم ا . عهدله لرینه مملكتی احتیاج عصره موافق صورته قلب ایتك وظیفه یی ترب ایدن عالی آلیات مكتبیلرینی برنجی صفده مؤسسات معارف ایله هم سویه قیلدم . بونی یالكنزفنون تطبیقه نقطه نظرندن دكل ، بلکه فضله اولارق حیات اجتماعی نقطه نظرندن ده بویله یایدم ... »

شو بر قاچ سوز یكی آلمانیا نك روحیاتی بك كوزل خلاصه ایدر ... معافیله داوالفونلرك معلومیتك آجیلغنی تعدیل ایدن

سنه دوریه تأسسی ۱۹۰۹ سنه سی یازنده بیوك بیراملرله تسعید ایتدی . بو مناسبتله عمومی اسپور اویونلرینه مخصوص پارقلرك قربنده یكرمی بیک كشی یی استیعاب ایده بیلن و بر سور ایله محاط اولان میدانلغه بر آیده ركز اولندی ..

عملی ونظری تدریسلرینك انحرافاتی نه اولورسه اولسون ، دارالفنونلر صنعتكارلرك ، مهندسلرك تشکیلات آلیه لرینه اصلا مدار اوله مازلر . یالكنز حكمت ، كیمیا ، علوم طبعیه مؤسسه لری مهندسله مفید مسالنه بر آز یاناشیرلر ..

آلمان (بولی ته قیقوم ـ مدارس آلیات) نك هربری كائن اولدقلری آلمان حكومتانه عائددر . عددلری اون ايكیدر .

بواون ایکی آلیات مكتینه اون ایکی بیكدن فضله طلبه موجوددر . مدت تحصیل درت سنه اولدیغندن اون ایکی مكتب آلمانیا صنایع عالنه سنوی اوچ بیک مهندس تدارك ایده ر .

صوك سنه لره قدر ، آلمان فنوننده اك عالی رتبه اولان (دوققور) عنوانی ویرمك صلاحیتنی یالكنز دارالفنونلر كنندیلرینه حصر ایتشلردی .. بوندن ناشی دارالفنونلر دائماً و بوكون كنندیلرینی تحصیل عالی اوجاقلری عدا ایتشلر و ایتكده بولونمش لردر ..

فقط صرف نظری تتبعاتی ، آلمان دماغلری ترك ایتدیكندنبری فعالیت صناعیه متوجه بر شائقه فكریه آلیات مكتبیلری لهنه تجلی ایتمشدر .. بو تظاهرات مسعودده آلیات مكتبیلرینك دارالفنونلر ایله هم سویه عد اولونمشی انتاج ایتمشدر! . بو خصوصده کی مجادله بك شدید و آتشین اولمش ، بتون مملكتك معارف ایله علاقه دار اولانلرینی هیجانلره سوق ایتش ، هیچ بر كیمسه بو حادثیه لاقید قالامامشدر . قطعاً عارض اولان بو مجادله اسکی آلمانیا نك یكی آلمانیا یه مقاومتنی كوسترمشدر! .

اعصار دیده عنعنه لرله مشبوع ، نظریات جی ، ساكن المشوار ، حلیم الطبع ، سیاستا و عقلاً مطیع و متعدی بر حكومات مجتمعه نك بردنبره اجرا كار ، ستیزجو

از بودنی ای دوست چه داری تیار
وز فکرت بهوده دل و جان افکار
خرم تو بزی جهان بشادی گذران
تدبیر نه باتو کرده اند آخر کار .

ای دوست سر حیانی آرامافله نه به یورولورسین ؟
بهوده فکرتله دل و جاگی نه اوزرسین ؟ نشئه لی یاشا ، زمانی
شادافله کچیر . هر حاله ، موجودات یاراتیلدینی و نظام عالم
وضع اولوندینی وقت سنک تدبیر و رأیک سورولمادی .

ابن اهل قبور خاک کشتند و غبار
هر ذره ز هر ذره گرفتند کنار
آه این چه شرابست که تا رور شمار
بخود شده وبی خبرند از همه کار .

بو اهل قبور . طوپراق و غبار اولمشلردر ، وجودلری
تشکیل این ذره لر بری بیزدن آیریلش و هریری بر طرفه
داغیلمشدر آه! بوئه شرابدر، که بی بشری قیامته قادار بخود
و بوتون احوال و حقائقدن بی خبر طوتار . [*]

ای دل همه اسباب جهان خواسته کیر
وین خانه پراز نعمت و آراسته کیر
خوشباش درین نشیمن کون و فساد
روزی دوسه بنشته و برخاسته کیر .

ای کوکل جهانک بوتون اسباب عزت و رفاهنی حاضر عد
ایت و بو خانه بی نعمته دولو و مزین قیاس ایت، بو کون و فساد
دوراغنده ، راحت یاشا ؛ بوراده ایکی اوچ کون اوطوردوقدن
صوگره قالفوب کیده جکگی بیل .

سستی مکن و فریضه حق بگذار
وان لقمه که داری ز کسان بازمدار
درخون کس و مال کسی قصد مکن
درعهده آن جهان منم باده بیار .

مسکینلک ایتمه « حق » ک ، فریضه لرخی اجرا ایت ، مالک
الدیفک بیر لقمه ا کجکی باشقارلندن دریغ ایتمه . کیسه نلک
مالنه ، جاننه قصد ایتمه . بونلری یاپدیقدن صوگره اوتیه کی
دنیا بی بدن ایسته . اونی سنانا وعد و تعهد ایدرم . شراب
کتیر !

[*] اولدوکدن صوگره دیر یله نلک و قیامت قویماسنک معتقدلرینه
سیله آتور . « صوفی » لر اولدوکدن صوگره دیر یله نه و قیامته
اینا نازلر .

بر داروی قیدی ده طرفدارلرینه ترک اولندی : آلیات
مکتبلی ماذونلرینک دیپلومالری ، خفیفجه تحدید
ایدیش ؛ (مهندس دوقتور) ذکر مخصوصنی حاوی در .
مختصر اولارق ماذونلرک اسملرینک اوکنه Dring دیه
یازیلور ... خدمات حکومته کیردن مهندسلر (انشاءات
حکومت مدیری) نامنی آلیرلر ..

بتون مکاتب آلیه عین بر فکرله تأسیس و اداره
اولنور ، عین تدریساتله عین دیپلومالری ویریرلر ...

بونگله برابر بو مکتبلردن بعضیلری بولوندقلری
محیطک اؤ مهم خصوصیت آلیه سنی نظر دفته آلاق
او خصوصیتی تدریساتده حاکم قیلارلر : فرضا (نه قس
لاشاپل) لکی نلک معدنچیلکه (دانچینگ) لکی نلک انشاءات
بحریه درس و تطبیقاتنه اهمیت ویرمه لری کبی ...
تکرار ایدیوزم : مدت تحصیل درت سنه اولدیغندن
عالی آلیات مکتبلردن آلمانیا ده سنوی اوچ بیک دن فضله
مهندس و معمار چیقار !!

تدریساتی تام و واضحاً خصوصیلشدیرلش ایکنجی
درجه آلیات مکتبلرینک آلمان صنایعنه یتشدیردیکی
کنجلی ده بالاده کیلره علاوه ایدیگرده ، یانی باشندن
ایسته دیکنی چکوب آلابله جک فابریقه صاحبیلرینک
کیف و نشئه سیله .. مهندسلرک میذولیتدن دولانی
معاشلرک آشاغی لغنه ، ایش بولمق ده کوچلکه جانی صیقیلان
کنج مهندسلرک عددینی وارک آرتق سز برقیاس ایدیگر ...

ناقلی : اورخان رضا

رباعیات خیام

آن می که حیات جاودانیست بخور
سرمایه لذت جوانیست بخور
سوزنده جو آتش است لیکن غمرا
سازنده جو آب زندگانیست بخور .

ایچ اوشرابی ، که حیات جاودانیدر . ایچ اوشرابی ، که
کنجلیک سرمایه لذتیدر . ایچ اوشرابی ، که آتش کبی
یاقیجی در ، فقط کدره قارش آبی حیات کبی در : اونی آیتیر .